

Guía Docente				
Datos Identificativos				2017/18
Asignatura (*)	Narrativa e Ensaio en Lingua Galega e Portuguesa		Código	613G02046
Titulación	Grao en Galego e Portugués: Estudos Lingüísticos e Literarios			
Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	4.5
Idioma	Portugués			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Letras			
Coordinación	Lourido Hermida, Isaac	Correo electrónico	isaac.lourido@udc.es	
Profesorado	Lourido Hermida, Isaac	Correo electrónico	isaac.lourido@udc.es	
Web				
Descripción xeral	Introdución ao ensaio na literatura galega contemporánea e estudo de diferentes prácticas narrativas desenvolvidas en lingua portuguesa, en varios sistemas literarios, na segunda metade do século XX e no século XXI			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	Coñecer e aplicar os métodos e as técnicas de análise lingüística e literaria.
A2	Saber analizar e comentar textos e discursos literarios e non literarios utilizando apropiadamente as técnicas de análise textual.
A3	Coñecer as correntes teóricas da lingüística e da ciencia literaria.
A4	Ter un dominio instrumental avanzado oral e escrito da lingua galega.
A7	Coñecer as literaturas en lingua galega, española e inglesa.
A8	Ter dominio instrumental oral e escrito dunha segunda lingua estranxeira.
A10	Ter capacidade para avaliar criticamente o estilo dun texto e para formular propostas alternativas e correccións.
A11	Ter capacidade para avaliar, analizar e sintetizar criticamente información especializada.
A14	Ser capaz para identificar problemas e temas de investigación no ámbito dos estudos lingüísticos e literarios e interrelacionar os distintos aspectos destes estudos.
A15	Ser capaz de aplicar os coñecementos lingüísticos e literarios á práctica.
A17	Ter un coñecemento avanzado da literatura galega.
A18	Ter un coñecemento avanzado da literatura portuguesa.
A19	Coñecer a historia e a cultura das comunidades galegofalantes.
A20	Coñecer a historia e a cultura das comunidades lusófonas.
A23	Coñecer a situación sociolingüística da lingua galega.
A27	Coñecer a evolución histórica externa e interna da lingua galega.
A28	Coñecer a evolución histórica externa e interna da lingua portuguesa.
B1	Utilizar os recursos bibliográficos, as bases de datos e as ferramentas de busca de información.
B3	Adquirir capacidade de autoformación.
B4	Ser capaz de comunicarse de maneira efectiva en calquera contorno.
B5	Relacionar os coñecementos cos doutras áreas e disciplinas.
B6	Ter capacidade de organizar o traballo, planificar e xestionar o tempo e resolver problemas de forma efectiva.
B7	Ter capacidade de análise e síntese, de valorar criticamente o coñecemento e de exercer o pensamento crítico.
B8	Apreciar a diversidade.
B9	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.
B10	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán/á e profesional.
C2	Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe			Competencias do título
Aplicar a análise e o comentario críticos a textos e discursos literarios e non literários, utilizando apropiadamente as técnicas de análise textual.	A2 A11	B3 B7	C2
Aplicar na práctica o dominio instrumental oral e escrito dunha segunda lingua estranxeira.	A8		C2
Aplicar o coñecemento avanzado da literatura galega e das literaturas portuguesas.	A1 A3 A4 A7 A10 A11 A14 A15 A17 A18 A19 A23 A27 A28	B1 B4 B6 B8 B9 B10	C2 C4
Aplicar os coñecementos adquiridos sobre historia e cultura das comunidades lusófonas e das comunidades galegas no exterior.	A7 A8 A19 A20 A27 A28	B5 B8	C2

Contidos	
Temas	Subtemas
1. O ensaio na literatura galega contemporânea	1.1. Práticas ensaísticas e emergênci cultural: as Irmandades da Fala. 1.2. Géneros no sistema literário galego actual. Legitimación do ensaio e tendências repertoriais.
2. Ficção, história e pós-colonialismo na narrativa contemporânea em língua portuguesa	2.1. Questões teóricas e metodológicas. 2.2. Guerra e libertação nacional na narrativa dos PALOP. 2.3. A memória colonial no romance português contemporâneo.
3. A narrativa brasileira contemporânea	3.1. Questões gerais e problemas metodológicos. 3.2. Referências para o estudo da narrativa brasileira actual. Autores/as, repertórios e tendências. 3.3. Género negro e representações da violência.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A2 A18 A20 B5 B8 C4	11	22	33
Obradoiro	A1 A2 A8 A14 A18 A20 B1 B3 B4 B7 B8 B10 C4 C2	8	16	24

Lecturas	A2 A4 A7 A8 A10 A11 A15 A18 A19 A20 B1 B6 B9	6	18	24
Traballos tutelados	A2 A3 A11 A14 A17 A18 A19 A20 A23 A27 A28 B5	3	14.5	17.5
Proba mixta	A28 A27 A23 A20 A19 A18 A17 A15 A14 A11 A10 A8 A7 A4 A3 A2 A1 B1 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 C2 C4	2	10	12
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descripción
Sesión maxistral	Sesiós de traballo en que o profesorado explica todos os elementos necesarios do temario para que o alumnado poda desenvolver o seu traballo posterior.
Obradoiro	Nestas sesións, o conxunto do alumnado realizará actividades de diferente tipoloxía destinadas á consolidación dos contidos presentados nas sesións maxistrais e das lecturas realizadas, así como das competencias, destrezas e estratexias relacionadas cos obxectivos e contidos da materia. Entre estas actividades poderán contemplarse, alén doutras, a análise de fontes documentais, os comentarios de textos de diverso tipo, a resolución de problemas, as prácticas a través de TIC, probas de varia tipoloxía e estudos de casos.
Lecturas	O profesorado proporá a realización de diferentes lecturas ao longo do curso, de diferente tipoloxía. As lecturas de artigos teóricos e metodolóxicos, e outros textos breves, teñen o obxectivo de complementar as sesións maxistrais, fomentar a reflexión crítica, o proceso de autoaprendizaxe e a aprendizaxe colaborativa. O profesorado fornecerá unha lista de obras ensaísticas e de ficción, da cal cada estudiante deberá seleccionar dúas para o seu estudio monográfico.
Traballos tutelados	Cada alumno/a realizará un traballo tutelado elaborado utilizando metodoloxías con base na "aprendizaxe colaborativa". Fai parte do traballo tutelado a correspondente presentación oral de procedementos e resultados. Este traballo consiste nunha actividade individual ou en grupo reducido (dúas ou tres persoas, en función do volume de matrícula) na cal deberá ser realizado un estudo cualitativo e/ou relacional de materiais de diferente tipoloxía, vinculados de preferencia á lectura dalgunha das obras propostas.
Proba mixta	Proba escrita que combinará actividades de carácter ensaístico con comentario de textos e análise de fontes textuais e documentais de diversa tipoloxía.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descripción
Traballos tutelados	Para alén da atención individualizada nas sesións presenciais de diferente tipo, durante as horas de atendimento do profesorado, o/a alumno/a recibirá toda a orientación e axuda que precise para a realización dos seus traballos. A forma e o momento en que se desenvolverá indicarase en relación a cada unha das actividades ao longo do curso e segundo a planificación da materia. O alumnado con dispensa académica deberá entrar en contacto co profesor ao inicio do curso para fixar as actividades e traballos substitutivos da asistencia académica que necesariamente deberá realizar.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descripción	Cualificación

Obradoiro	A1 A2 A8 A14 A18 A20 B1 B3 B4 B7 B8 B10 C4 C2	Avaliación das actividades de diferente tipoloxía referidas na metodoloxía, incluídas as lecturas de artigos teóricos e metodolóxicos e outros textos breves, e de algunas das obras ensaísticas e de ficción. Será proposta a realización de presentacións, debates, comentarios de textos e outro tipo de actividades. Será avaliada a participação e o traballo en equipo, a capacidade analítica e crítica, e a adecuación aos obxectivos formulados polo profesor para cada actividade destas características.	30
Traballos tutelados	A2 A3 A11 A14 A17 A18 A19 A20 A23 A27 A28 B5	Traballo en que ao alumnado, individualmente ou en grupo, estuda de maneira monográfica algún aspecto do temario, de preferencia relacionado cunha ou con varias das lecturas de obras ensaísticas ou de ficción. Contará co apoio e supervisión do profesorado, durante as aulas e en sesións específicas. Serán avaliados o rigor teórico e formal, a capacidade analítica e relacional e a elaboración de reflexións críticas.	30
Proba mixta	A28 A27 A23 A20 A19 A18 A17 A15 A14 A11 A10 A8 A7 A4 A3 A2 A1 B1 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 C2 C4	Proba escrita que combinará actividades de carácter ensaístico con comentario de textos e análise de fontes documentais, avaliando tanto a precisión expresiva e conteudística, canto o axeitamento do disertado, do comentado ou do analizado ás competencias a adquirir e aos obxectivos a atinxir, previamente formulados para cada unha das tres modalidades polo profesor.	40

Observacións avaliación

Para superar a materia, o alumnado deberá conseguir unha cualificación igual ou superior a 5 puntos sobre 10. Así mesmo, na proba mixta deberá obter como mínimo 4 puntos sobre 10, para poder sumar os restantes elementos avaliables/instrumentos de avaliación.

O alumnado terá que entregar os traballos e actividades no prazo fixado.

O alumnado con matrícula parcial e/ou dispensa académica deberá realizar e entregar as mesmas probas e exercicios que o restante; se non puider asistir ás titorías, deberá pórse en contacto co profesor a través do correo electrónico.

Na segunda oportunidade serán aplicados as mesmas metodoloxías e os mesmos criterios de avaliación que na oportunidade anterior. A proba mixta será realizada na data marcada pola Facultade de Filoloxía. Ese mesmo día será o último para a entrega do traballo tutelado, no caso de non ter sido entregado na oportunidade anterior.

O sistema de avaliación na convocatoria adiantada de decembro consistirá nunha proba mixta (50%) e nun traballo tutelado (50%). O alumnado interesado en concorrer a esta convocatoria deberá contactar o profesorado coa suficiente antelación.

A cualificación de NON PRESENTADO/A será considerada cando o alumno/a non asistir á proba mixta e/ou cando tiver entregado un número das actividades contempladas inferior ao 50%.

Fontes de información

Bibliografía básica	TEMA 1Fernández Pérez-Sanjulián, Carme (ed.). <i>As Irmandades da Fala, cen anos despois</i> . A Coruña: Universidade da Coruña, 2016.Figueroa, Antón. <i>Nación, literatura, identidade. Comunicación literaria e campos sociais en Galicia</i> . Vigo: Xerais, 2001.Figueroa, Antón. <i>Ideoloxía e autonomía no campo literario galego</i> . Ames: Laiemento, 2010.González-Millán, Xoán. <i>?O discurso literario galego e a configuración dun espacio público nacional no primeiro tercio do século XX: un marco de reflexión?</i> . Arturo Casas (coord.), <i>Tentativas sobre Dieste</i> . Santiago de Compostela: Sotelo Blanco, 1995, 13-29.Monteagudo, Henrique. <i>?Nación/creación. Estética e política no agromar do ensaio galego (1916-20)?</i> , <i>Anuario de Estudios Literarios Galegos</i> 1995, 1996, 63-108.TEMA 2Basto, María Benedita. <i>A guerra das escritas : Literatura, nação e teoria pós-colonial em Moçambique</i> . Lisboa: Vendaval, 2006.Chaves, Rita. <i>Angola e Moçambique. Experiência colonial e territórios literários</i> . Cotia: Ateliê Editorial, 2005.Melo, João de (org.). <i>Os anos da guerra. 1961-1975. Os portugueses en África. Crónica, ficção e história</i> . Lisboa: Círculo de leitores, 1988.Moutinho, Isabel. <i>The Colonial Wars in Contemporary Portuguese Fiction</i> . Woodbridge: Tamesis, 2008.Ribeiro, Margarida Calafate. <i>Uma história de regressos. Império, Guerra Colonial e Pós-Colonialismo</i> . Porto: Edições Afrontamento, 2004.Teixeira, Rui de Azevedo. <i>A guerra colonial e o romance português. Agonia e catarse</i> . Lisboa : Notícias, 1998Vecchi, Roberto. <i>Excepção Atlântica. Pensar a literatura da guerra colonial</i> . Porto: Afrontamento, 2010.TEMA 3Carneiro, F. <i>No país do presente ? Ficção brasileira no início do século XXI</i> . Rio de Janeiro: Rocco, 2010.Chiarelli, S. / Dealytry, G. / Vidal, P. (org.). <i>O futuro pelo retrovisor: inquietudes da literatura brasileira contemporânea</i> . Rio de Janeiro: Rocco, 2013.Martínez Teixeiro, Alva; Martínez Pereiro, Carlos Paulo. <i>?Da escala de cinza da escrita negra brasileira?</i> . Abriu, 3 (2014), 29-49.Martínez Teixeiro, A. <i>?Uma possível topografia da narrativa brasileira contemporânea (A problematização da violência, o questionamento da identidade e a hibridação da escrita)?</i> . Joaquim Coelho Ramos, ?arka Grauvá, Jaroslava Jindrová (eds.). <i>Língua portuguesa na Europa central: estudos e perspetivas</i> . Praga: Karolinum Press, 2016, 26-41.Pereira, H. Bonito (org.). <i>Ficção brasileira no século XXI</i> . São Paulo: Mackenzie, 2009.Rocha, J. C. de Castro. <i>Literatura Brasileira Hoje</i> . Revista Pessoa (Digital), 2015.
Bibliografía complementaria	TEMA 1Alonso Alonso, María. <i>Transmigrantes. Fillas da precariedade</i> . Rianxo: Axóuxere, 2017.Ledo Andión, Margarita. <i>Do bucle e da fenda. Para un ensaio crítico sobre a cultura galega</i> . A Coruña: Real Academia Galega, 2009.Moure, Teresa. <i>Politicamente incorreta. Ensaios para um tempo de pressas</i> . Compostela: Através Editora, 2014.TEMA 2Agualusa, José Eduardo. <i>O vendedor de passados</i> . Lisboa: Dom Quixote, 2004.Almeida, Germano. <i>Dona Pura e os camaradas de Abril</i> . Lisboa: Caminho, 1999.Alegre, Manuel. <i>Jornada de África (Romance de Amor e Morte do Alferes Sebastião)</i> . Lisboa: Dom Quixote, 1989.Antunes, António Lobo. <i>Os cus de Judas</i> . Lisboa: Dom Quixote, 1997 [1979]Cardoso, Dulce Maria. <i>O retorno</i> . Lisboa: Tinta da China, 2011.Chiziane, Paulina. <i>O alegre canto da perdiz</i> . Lisboa: Caminho, 2008.Couto, Mia. <i>Vinte e Zinco</i> . Lisboa: Caminho, 1999.Figueiredo, Isabela. <i>Caderno de memórias coloniais</i> . Coimbra: Angelus Novos, 2009.Gersão, Teolinda. <i>A árvore das palavras</i> . Lisboa: Dom Quixote, 1997.Honwana, Luis Bernardo. <i>Nós matamos o cão tinhoso</i> . Porto: Afrontamento, 1972.Jorge, Lídia. <i>A costa dos murmurios</i> . Lisboa: Dom Quixote, 1988.Melo, João de. <i>Autópsia de um mar de ruínas</i> . Lisboa: Dom Quixote, 1992.Pepetela. <i>Mayombe</i> . Lisboa: Edições 70, 1988 [1980]Vieira, José Luandino. <i>Nós, os do makulusu</i> . Porto: Edições 70, 1985 [1975]TEMA 3Bellotto, Tony. <i>Os insones</i> . São Paulo: Companhia das Letras, 2007.Férrez, Manual práctico do ódio. Rio de Janeiro: Objetiva, 2003.Fonseca, Rubem. <i>Mandrake: a Bíblia e a Bengala</i> . São Paulo: Companhia das Letras, 2005.Garcia-Roza, Luiz Alfredo. <i>Um lugar perigoso</i> . São Paulo: Companhia das Letras, 2014.Maia, Ana Paula. <i>A guerra dos bastardos</i> . Rio de Janeiro: Língua Geral, 2007.Melo, Patrícia. <i>Inferno</i> . São Paulo: Companhia das Letras, 2000.Villarino, C. / Rufatto, L. (orgs.). <i>O conto brasileiro contemporâneo</i> . Santiago de Compostela: Laiemento, 2011.* Ao longo do quadrimestre poderão ser fornecidas novas referências bibliográficas, especialmente no que diz respeito às obras de ficção

Recomendacions
Materias que se recomenda ter cursado previamente
Materias que se recomienda cursar simultaneamente
Literatura Portuguesa 2/613G02037
Materias que continúan o temario

Observacións

Todas as cuestiós non contempladas explicitamente nesta guía ou as eventuais dúbidas en relación co desenvolvemento da materia serán resolvidas polo profesorado no seu horario de atendimento, nas sesións presenciais ou no correo electrónico que figura no lugar correspondente.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías